

ҲУКМИ ҶАШН ГИРИФТАНИ ШАБИ НИМАИ ШАЪБОН

Ҳукми ҷашн гирифтани шаби нимаи Шаъбон

Ҳамду сано барои Аллоҳе, ки динро бароямон такмил намуд ва неъматро бар мо ба итном расонд ва дуруду паём бар паёмбар ва расули ӯ Муҳаммад, паёмбари тавбаю раҳмат.

Аммо баъд:

Аллоҳ таъоло фармудааст:

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمْتَعْ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيَتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا . {٣} سورة المائدة: ٣.

«Имрӯз дини шуморо бароятон комил кардам ва неъмати худро бар шумо тамом намудам ва Исломро ҳамчун дин бароятон интихоб кардам». (Сураи Мойда: 3).

Ва инчунин Аллоҳ таъоло фармудааст:

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مَا لَمْ يَأْذِنْ بِهِ اللَّهُ . {٢١} سورة الشورى: ٢١.

«Оё (мушрикон) маъбудоне доранд, ки барои онон дину ойинеро муқаррар кардаанд, ки Аллоҳ ба он ичоза надодааст». (Сураи Шуро:21).

Дар "Саҳих"-и Бухорӣ ва "Саҳих"-и Муслим аз Оиша (Аллоҳ аз ӯ хушнуд бод) ривоят шудааст, ки паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ӯ бод) мефармояд: **«Ҳар қас дар дини мо чизеро эҷод кунад, ки аз дин набошад, пас он мардуд аст».**

Ва дар "Саҳих"-и Муслим аз Ҷобир (Аллоҳ аз ӯ хушнуд бод) ривоят шудааст, ки паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ӯ бод) дар хутбаи рӯзи ҷумъа мегуфт:

«Аммо баъд: Беҳтарин сухан китоби Аллоҳ аст ва беҳтарин роҳнамоӣ, роҳнамоии Муҳаммад (дуруду паёми Аллоҳ бар ӯ бод) аст ва бадтарин умур бидъатҳои он мебошанд ва ҳар як бидъат гумроҳӣ аст».

Оятхову ҳадисҳо дар ин маъно хеле зиёданд.

Ҳамаи он далелҳо (оятхову ҳадисҳо) сароҳатан далолат мекунанд, ки Аллоҳ таъоло динро барои ин уммат комил ва неъмати худро бар онон такмил намуд ва паёмбараш (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) вафот накард, магар ин ки (пеш аз вафот) паёми расо ва ошкори худро (ба мардум) расонд ва тамоми гуфтору кирдоре, ки Аллоҳ таъоло барои уммат машрӯъ карда буд, барои эшон баён намуд. Ва паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) тавзех намуд, ки ҳар он чи ки мардум баъд аз ў эҷод мекунанд ва онро яъне ҳар гуфтору кирдори эҷод кардаи худро ба Ислом нисбат медиҳанд, ҳама бидъат мебошанд ва бар касе, ки онро эҷод кардааст, мардуд (ва номақбул) аст, гарчанде ки нияти нек дошта бошад. Саҳобагони расулуллоҳ (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) ва инчунин донишмандони Ислом баъд аз онон ин амро фахмиданд ва бидъатҳоро инкор намуданд ва (мардумро) аз он бим намуданд, чуноне ки тамоми касоне, ки оиди бузургдошти суннат ва инкори бадъат китоберо таълиф кардаанд, ба монанди Ибни Ваззоҳ, Тартушӣ, Ибни Шома ва ғайра онро зикр намудаанд.

Аз ҷумлаи бидъатҳое, ки баъзе аз мардум эҷод кардаанд, ин бидъати ҷашн гирифтани шаби нимаи Шаъбон ва маҳсус дар он рӯз рӯза гирифтан мебошад. Ягон далеле дар ин бора вуҷуд надорад, ки ба он эътимод карда шавад ва дар фазилати он, ҳадисҳои заифе ворид шудаанд, ки бар он ҳадисҳо эътимод кардан раво нест ва он ҳадисҳое ки дар фазли намози он шаб ворид шудаанд, ҳама мавзуъ мебошанд, чуноне, ки бисёре аз донишмандон ба он ишора кардаанд, ки баъзе аз суханони онон зикр ҳоҳад шуд, иншоаллоҳ.

Инчунин осоре аз баъзе гузаштагон аз аҳли Шом ва дигарон дар ин бора омадааст, аммо дидгоҳи ҷумҳури донишмандон ин аст, ки ҷашн гирифтани он бидъат аст ва ҳадисҳое, ки дар фазилати он ворид шудаанд, ҳама заиф ва баъзеи онҳо мавзуъ мебошанд ва аз ҷумлаи касоне ки бар заиф будани он ишора кардаанд, Ҳофиз Ибни Раҷаб дар китоби худ "Латоифу-л-маориф" ва дигарон мебошанд. Ба ҳадисҳои заиф дар ибодатҳое амал карда мешавад, ки асли онҳо бо далелҳои саҳех событ шуда

бошад, аммо қашн гирифтани шаби нимаи Шаъбон асоси саҳеҳе надорад, то ин ки ҳадисҳои заиф ба онҳо рабт дода шавад.

Имом Абу-л-аббос Шайху-л-ислом Ибни Таймия (раҳмати Аллоҳ бар ў бод) ин қоидай бузургро зикр кардааст.

Донишмандон (раҳмати Аллоҳ бар онон бод) бар воҷиб будани бозгардонидани масъалаҳои ихтилофшуда ба китоби Аллоҳ таъоло ва суннати расулуллоҳ (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) иҷмоъ кардаанд. (Яъне ҳар гоҳ мардум дар масъалае ихтилоф кунанд, бояд ба Қуръон ва ҳадис рӯҷӯъ кунанд). Пас Қуръону ҳадис ва ё яке аз он ду ба масъалае ҳукм намоянд, пас он шариат мебошад, ки бояд ба он пайравӣ карда шавад ва ҳар чӣ бо Қуръону ҳадис муҳолиф бошад, воҷиб аст, ки дур карда шавад ва ҳар ибодате, ки дар Қуръону ҳадис ворид нашудааст, бидъат мебошад ва анҷом додани он ҷоиз нест. Илова бар ин, аз боби авло даъват намудан ба он ва некӯ шуморидани он ҷоиз нест, чуноне ки Аллоҳ таъоло мефармояд:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَئِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَّعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِۚ وَالرَّسُولِ إِن كُنْתُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ حَيْزٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا۔ { سورة النساء: ٥٩ }

«Эй қасоне, ки имон овардаед, Аллоҳро итоат кунед ва паёмбарро итоат кунед ва соҳибони амри худ (коргузорону фармондехони мусулмони худ)-ро (итоат кунед) ва агар дар чизе ихтилоф кардед, онро ба Аллоҳ ва паёмбар бозгардонед, агар ба Аллоҳ ва рӯзи қиёмат имон доред. Ин (рӯҷӯъ ба Қуръону суннат) беҳтар ва хушфарҷомтар аст». (Сураи Нисо: 59).

Аллоҳ таъоло мефармояд:

مَا احْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِۚ { سورة الشورى: ١٠ }

«Дар ҳар чизе, ки ихтилоф кунед, ҳукм (ва доварӣ)-и он ба Аллоҳ voguzor мегардад». (Сураи Шуро: 10).

Ҳамчунин Аллоҳ таъоло мефармояд:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحْبِّبُونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحِبِّبُكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ}. سورة آل عمران: ٣١.

«Бигү: Агар Аллоҳро дўст медоред, маро пайравӣ кунед, то Аллоҳ шуморо дўст бидорад ва гуноҳонатонро биёмурзад». (Сураи Оли Имрон: 31).

Ва инчунин Аллоҳ мефармояд:

فَلَا وَرَبَّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مَمَّا قَصَّيْتَ وَيُسَلِّمُوا .} ٦٥ سورة النساء: ٦٥

«На, савганд ба Парвардигорат, ки онҳо имон намеоваранд, магар ин ки дар ихтилофҳояшон туро довар қарор диҳанд ва аз ҳукме, ки ту медиҳӣ, дар дили худ эҳсоси нороҳатӣ накунанд ва комилан таслим бошанд». (Сураи Нисо: 65).

Оятҳо дар ин бора хеле зиёданд, ки бар воҷиб будани бозгардонидани масъалаҳои ихтилофшуда ба китоби Аллоҳ таъоло ва суннати расулуллоҳ (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) ва бар воҷиб будани розигӣ ба ҳукми китобу суннат тасреҳ менамоянд. Ва ин талаботи имон ва хайру некӯй барои бандагон дар дунёву охират «ва хушфарҷомтар» яъне хушоқибаттар мебошад.

Ҳофиз Ибни Раҷаб (раҳмати Аллоҳ таъоло бар ў бод) дар идомаи сухани худ дар китоби "Латоифу-л-маориф" оиди ин масъала гуфт:

"Тобенини аҳли Шом, ба монанди Холид ибни Маъдан, Макхул, Луқмон ибни Омир ва дигарон шаби нимаи Шаъбонро бузург медонистанд ва дар анҷоми ибодат дар он шаб саъю кӯшиш мекарданд. Мардум фазилат ва бузургдошли он шабро аз онҳо гирифтаанд ва гуфта шудааст, ки дар ин бора осоре аз исроилиён ба онон расидааст. . . Аксари донишмандони Ҳичзор ба монанди Ато ва Ибни Абимулайка онро инкор намудаанд. Абдураҳмон ибни Зайд ибни Аслам онро аз фақеҳони Мадина нақл кардааст ва ин дидгоҳи асҳоби Молик ва дигарон мебошад, ки онҳо гуфтаанд: Он ҳама бидъат аст. . . Дар мавриди шаби нимаи Шаъбон сухане аз Имом Аҳмад нақл нашудааст. . . ". Ибни Раҷаб (раҳмати Аллоҳ бар ў бод) дар идома мегӯяд: "Дар

мавриди қиёми шаби нимаи Шаъбон аз паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) ва саҳобагони ў чизе событ нашудааст. . .".

Поёни сухани Ҳофиз Ибни Раҷаб (раҳмати Аллоҳ бар ў бод).

Ў ба таври возех баён кардааст, ки аз паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) ва саҳобагони ў (Аллоҳ аз онон хушнуд бод) дар мавриди шаби нимаи Шаъбон чизе событ нашудааст.

Ҳар чизе, ки машрӯъияти он бо далелҳои шаръӣ событ нашуда бошад, барои мусулмон ҷоиз нест, ки дар танҳоӣ ё ҷамоат ва ё пинҳонӣ ё ошкоро онро дар дин эҷод намоянд, ба хотири ом будани сухани паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод): **«Касе амалеро анҷом бидиҳад, ки дар он амал амри мо нест, пас он амал мардуд (ва номақбул) аст»**. Ва инчунин далелҳои дигаре вучуд доранд, ки бар инкори бидъатҳо ва барҳазар намудан аз онҳо далолат меқунанд.

Имом Абубакри Тартушӣ (раҳмати Аллоҳ бар ў бод) дар китоби худ "Ал-Ҳаводису вали-бидъ" гуфтааст:

"Ибни Ваззоҳ аз Зайд ибни Аслам ривоят кардааст, ки мегӯяд: Мо ягон шайх ва фақеҳонамонро надидаем, ки ба нимаи Шаъбон таваҷҷӯҳ намуда бошанд. Ба ҳадиси Макҳул эҳтимом намеварзиданд ва барои шаби нимаи Шаъбон фазилатеро бар дигар шабҳо намедиданд. Ба Ибни Абимулайка гуфта шуд, ки Зиёди Нумайрӣ мегӯяд: Савоби шаби нимаи Шаъбон ба монанди савоби шаби қадр мебошад. Ибни Абимулайка гуфт: Агар ман ин суханро аз ў шунавам ва дар даст асое дошта бошам, ўро бо асо мезадам. Зиёд як марди қиссагӯ буд". Поёни сухан.

Аллома Шавконӣ (раҳмати Аллоҳ бар ў бод) дар "Фавоиду-л-маҷмӯъа" гуфтааст:

Ҳадиси: **«Эй Али! Ҳар кас дар шаби нимаи Шаъбон сад ракъат намоз бихонад ва дар ҳар ракъат даҳ маротиба сураи Фотиҳа ва (Қул ҳуваллоҳу аҳад)-ро бихонад, Аллоҳ таъоло ҳама ниёзҳояшро адo менамояд. . .»**. Ин ҳадис мавзуъ (яъне дурӯғи бофташуда нисбати паёмбар) мебошад ва дар лафзҳои он ҳадис –

савоби ичроқунандаи он ба таври возеҳ баён шудааст – ҳар инсоне, ки ақли солим дорад, дар мавзуъ будуни он шакку шубҳа намекунад ва ривояткунандагони ҳадис маҷхул мебошанд ва аз тариқи дуввум низ ривоят шудааст, вале ҳамаи он ривоятҳо мавзуъ ва ривояткунандагони он ҳадисҳо маҷхул мебошанд.

Дар китоби "Ал-Мухтасар" омадааст: Ҳадиси намози нимаи Шаъбон ботил аст. Ибни Ҳиббон ҳадиси Алиро ривоят кардааст: **«Ҳар гоҳ шаби нимаи Шаъбон биёяд, шабашро бо намоз ва рӯзашро бо рӯза гузаронед»**. Ин ҳадис заиф аст.

Дар китоби "Аллаолӣ" омадааст: **«Сад ракъат намоз дар нимаи Шаъбон бо сураи Ихлос даҳ маротиба...»**. Ин ҳадис мавзуъ аст ва аксари ривояткунандагони он дар ҳар се туруқ маҷхулу заиф мебошанд. Ва гуфтааст: **«Дувоздаҳ ракъат намоз бо сураи Ихлос сӣ маротиба»**. Ин ҳадис мавзуъ аст. Ва **«Чаҳордаҳ ракъат»**. Ин ҳадис низ мавзуъ аст.

Гурӯҳе аз фақеҳон ба монанди муаллифи китоби "Эҳёи улуми дин" ва дигарон ва ҳамчунин муфассирин бо ин ҳадис фирефта шудаанд. Намози ин шаб, яъне намози шаби нимаи Шаъбон ба суратҳои мухталифе ривоят шудааст, ки ҳамаи онҳо ботил ва мавзуъ мебошанд. . . Поёни сухан.

Ҳофизи Ироқӣ гуфтааст: "Ҳадиси намози нимаи шаби Шаъбон бар расулуллоҳ (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) бофташуда ва дурӯғине аст, ки ба паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) нисбат дода шудааст".

Имом Нававӣ дар китоби "Ал-Мачмуъ" гуфтааст: "Намози машҳур бо номи намози рағоиб, ки дувоздаҳ ракъат дар мобайни шому хуфтан, ки дар шаби аввалини ҷумъаи моҳи Раҷаб аст ва намози шаби нимаи Шаъбон сад ракаъат аст. Ин ду намоз бидъатҳои инкоршуда мебошанд. Набояд бар зикр шудани ин намозҳо дар китоби "Қуту-л-қулуб" ва "Эҳёи улуми дин" фирефта шуд ва ҳамчунин набояд бар ҳадисе, ки дар ин ду китоб зикр шудаанд, мағрур шуд, зоро тамоми ин ҳадисҳо ботиланд. Инчунин ба дидгоҳи баъзе аз имомон, ки дар ҳукми ин ду намоз иштибоҳ карда, оиди

мустаҳаб будани ин ду намоз саҳифаҳоеро таълиф кардаанд, фирефта шуд, зоро онҳо дар ин бора иштибоҳ кардаанд".

Шайх Имом Абумуҳаммад Абдураҳмон ибни Исмоили Мақдисӣ китоби гаронбаҳоеро оиди ботил будани ин ду намоз таълиф намудааст ва кори неку хуберо анҷом додааст. Ва сухани донишмандон дар ин масъала хеле зиёд аст, агар мо ҳар он чиро ки дар ин замина аз он иттилоъ ёфтаем, нақл намоем, сухан дароз мешавад. Шояд дар он чи, ки зикр кардем, барои талабгори ҳақиқат кофӣ ва қонеъқунанда аст.

Аз он чӣ аз оятҳову ҳадисҳо ва суханони донишмандон, ки зикр шуд, барои талабгори ҳақиқат ошкор мешавад, ки ҷашн гиифтани шаби нимаи Шаъбон бо намоз ва дигар амалҳо ва маҳсус дар он рӯз рӯза гирифтани дар назди аксари донишмандон бидъати инкоршуда буда, дар шариати мутаҳҳару покиза ягон асосе надорад, балки ин аз ҷумлаи амалҳоест, ки баъд аз асри саҳоба дар Ислом эҷод шудааст. Сухани Аллоҳ таъоло: «**Имрӯз дини шуморо бароятон комил кардам**» ва оятҳои дигаре дар ин маъно ва сухани паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ӯ бод): «**Ҳар кас дар дини мо ҷизро эҷод кунад, ки аз дин набошад, пас он мардуд (ва номақбул) аст**» ва ҳадисҳои дигаре дар ин маъно барои талабгори ҳақиқат коғист.

Ва дар "Саҳих"-и Муслим аз Абуҳурайра (Аллоҳ аз ӯ хушнуд бод) ривоят шудааст, ки мегӯяд: Расулуллоҳ (дуруду паёми Аллоҳ бар ӯ бод) фармудааст: «**Аз миёни шабҳо шаби ҷумъаро ба қиём ихтисос надиҳед ва аз миёни рӯзҳо рӯзи ҷумъаро ба рӯза ихтисос надиҳед, магар ин ки ба рӯзai доимие, ки яке аз шумо рӯза мегирифт, рӯ ба рӯ шавад**».

Пас агар ихтисос додани шабе аз шабҳо ба ибодате ҷоиз мебуд, шаби ҷумъа аз дигар шабҳо авлотару шоистатар буд, зоро бо насси ҳадисҳои саҳех рӯзи он беҳтарин рӯзе аст, ки офтоб бар он тобидааст. Пас ҳар гоҳ ки паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ӯ бод) аз ихтисос додани он ба қиём аз миёни дигар шабҳо манъ намуд, ин далолат мекунад, ки ихтисос намудани дигар шабе аз шабҳо ба ҳар ибадоте аз боби авло ҷоиз нест, магар ин, ки далели саҳехе бар ихтисос додани он далолат кунад.

Чун дар шаби қадр ва шабҳои моҳи Рамазон қиём ва талош барои ибодат машруъ аст, паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) ба ин чиз ёдоварӣ кард ва мардумро бар қиёми он тарғибу ташвиқ намуда, худ низ онро анҷом додааст, чуноне, ки дар "Саҳиҳ"-и Бухорӣ ва "Саҳиҳ"-и Муслим аз паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) ривоят шудааст, ки мефармояд: **«Касе, ки Рамазонро аз рӯи имон ва талаби савоб шабзиндадорӣ кунад, гуноҳони пешинай ў бахшида мешаванд. Касе, ки шаби қадрро аз рӯи имон ва талаби савоб шабзиндадорӣ кунад, гуноҳони пешинай ў бахшида мешаванд».**

Агар ихтисос намудани шаби нимаи Шаъbon ё шаби аввалини ҷумъаи Раҷаб ё шаби исро ва меъроҷ ба ҷашну эҳтифол ва ё ибодати маҳсусе машруъ мебуд, паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) умматро ба он роҳнамоӣ менамуд ва ё худ онро иҷро мекард ва агар чизе аз инҳо анҷом мегирифт, саҳобагон (Аллоҳ аз онон хушнуд бод) ки худ баъд аз паёмбарон беҳтарин ва насиҳаткунандатарини мардуманд, онро ба уммат нақл мекарданд ва онро пинҳон намесохтанд, чунки онон баъд аз паёмбарон (дуруди Аллоҳ бар онон бод) беҳтарин ва насиҳаткунандатарини мардум мебошанд, Аллоҳ аз саҳобагони расууллоҳ (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) хушнуд бод ва онро хушнуд созад.

Ҳамакнун ҳам аз сухани донишмандон донистед, ки дар фазилати шаби аввалини ҷумъаи Раҷаб ва шаби нимаи Шаъbon аз паёмбар (дуруду паёми Аллоҳ бар ў бод) ва саҳобагони ў (Аллоҳ аз онон хушнуд бод) чизе собит нашудааст ва ҷашн гирифтани он бидъати эҷодшудае дар Ислом аст ва инчунин ихтисос намудани он ба чизе аз ибодат бидъати инкоршуда аст. Ҳамчунин ихтисос намудани ибодате ба шаби бисту ҳафтуми Раҷаб, ки баъзе аз мардумон эътиқод доранд, ки шаби исро ва меъроҷ мебошад, ҷоиз нест ва инчунин ҷашн гирифтани он шаб бино бар далелҳои дар боло гузашта ҷоиз нест, ин дар ҳоле ки қадом шаб будани онро мардум бидонанд.

Дидгоҳи саҳех аз гуфтори донишмандон ин аст, ки қадом шаб будани он маълум нест. Пас дар ин ҳолат ҷигуна аст? Баъзе шахсон гуфтаанд, ки он шаби бисту ҳафтуми Раҷаб мебошад. Ин сухани ботил ва дар ҳадисҳои саҳех ягон асосе надорад ва чӣ зебо гуфтааст, касе ки ин байтро сурудааст:

Беҳтарин умур ин умури гузаштагон (салаф), ки мабнӣ бар ҳидоятанд ва бадтарин умур ин умури нав эчодшудаю бадъатҳоянд.

Аз Аллоҳ таъоло хоҳонам, ки мо ва дигар мусулмононро барои тамассук ба суннат ва событқадамӣ бар он ва ҳазар аз муҳолифат бо он, муваффақ гардонад, ӯ баҳшандаву гиромӣ аст.

Дуруди Аллоҳ ба банда ва фиристодай ӯ, паёмбарамон Муҳаммад ва ба олу саҳобагони ӯ бод.

Поёни сухан бо ихтисор ва каме тағйирот аз китоби "Маҷмӯу фатово"- Шайх Абдулазиз ибни Абдуллоҳ ибни Боз (2/883).